

CARTA AL CEL

La Maria guaita per la finestra de la cuina. Esmorza i escolta la radio, la seva única companyia. Es la seva rutina diària però avui es diferent; plou. La Maria veu a través de la finestra com tot es va mullant. La pluja no l'ha deixada esmorzar al jardí, com fa cada mati.

Guaita per la finestra com plou. El coi del temps no l'ha deixada sortir al jardí a esmorzar. La Maria guaita com cau la pluja i comença a pensar amb el seu estimat Fidel, el seu home. Es van conèixer als rentadors del poble i es van casar amb 19 anys ell i 17 ella. Van viure junts durant 65 anys fins què ell va morir. Mentre plou fora la Maria comença a pensar amb el seu estimat Fidel.

Com et trobo a faltar, Fidel, com t'enyor! En dies com avui, moltíssim! Tant anys amb la teva companyia! De tot el grupet vam ser els primers en casar-nos sense gaires luxes. No van celebra-ho perquè feia menys d'un any que havia traspassat el meu padri Lluç i a casa encara estàvem de dol, segons el que marcava el costum de llavors. Varem anar a viure amb els teus pares. Tu vas seguir amb la teva feina a la cooperativa i jo em vaig incorpora a la botiga amb la teva mare. Al cap d'un any, com diu el refrany, ja érem 3. Havia nascut el nostre fill gran, el Lluquet. De seguida vas voler donar-li un germanet. Jo no tenia massa ganes però, finalment, vaig quedar-me en cinta i nasqué la nostra estimada Amèlia de la qual només vam poder gaudir 6 mesos. Tu, Fidel, vas seguir insistint que no volies que el Lluquet estigues sol. Varem tardar un temps però em vaig tornar a quedar en cinta per tercer cop. Mentre esperàvem el nou naixement va morir el teu pare. La teva mare no va voler tornar la botiga. La partença del teu pare la va anar a pagant. No tenia ganes de res. Ni el naixement dels bessons, Ernest i Rosa, la van alegrar. Cada cop anava a menys va deixar de parlar i de caminar. Vam traspassar la botiga i em vaig quedar a casa cuidant-la. Els anys van anar passant i la vida feia el seu curs. De sobte, el Lluç tingué un accident amb el

cotxe i nostre senyor se'ls endur amb la seva germana Amèlia. Al enterrament em vaig alegra de haver-te fet cas. Dos anys mes tard la que va morir fou la teva mare. Tu et vas jubilar i al jardí de casa vas decidir fer l'hortet. Tot anava bé fins que et van detectar el càncer. Havíem d'anar cada dos per tres a Barcelona i com, l'Ernest ja vivia a França i la Rosa tenia el petit Lluc, havíem de llogar un taxi que ens hi portes fins a l'agost que vas reunir-te amb els nostres estimats fills.

Ai, Fidel, tu volies que tinguéssim fills perquè de vella no em veges sola però estic molt sola en companyia. Estic sola en aquesta casa tan gran dels teus pares i tan plena de records. Fidel, els nostres fills no han canviat de vida. L'Ernest continuar treballant i vivint a França ve un cop al mes amb la seva família paga la noia que ha llogat per fregar el bany, les escales i la cuina; em portar la compra que mes pesa per tot lo mes i s'ol vida de la seva mare fins el següent mes. La Rosa, tot i viure al mateix poble, tres quarts del mateix. Si vaig al metge no te temps per acompanyar-me i haig d'anar sola. Només ve a casa quan hi ha son germà. Això si ve al moment just de seure a taula i en acabar marxa. Això si jo cada dia l'haig de trucar per dir-li bon dia i bona nit, haig de fer el dinar pel seu fill gran i pel gendre i haig de recollir els seus bessons per dur-los a les activitats on ella els inscriu perquè ella pugui descansar una mica de la jornada laboral. Si algun dia no puc perquè no em trobo be, ja es puja per les parets; tot dient: «Ja comencem mare. Jo tot això que us faig fer no es per gust, eh. Us ho faig fer perquè les persones velles us apalanqueu en una butaca i allí us consumiu com la padrina Rosa.

Ai, Fidel, menys mal que no hi ets per veure-ho. Volies que tinguéssim fills perquè ens cuidessin quan fóssim grans i resulta que segueixo sent jo qui els cuida a ells. La teva mare tenia raó, Fidel, quan deia crieu fills pares porcs. Tants sacrificis que fet jo i en canvi ells... Et trobo tant a faltar, Fidel! Com t'enyor!

Montserrat Monné

EXILI

Dies de tardor. A les Garrigues es començava a collir les olives. Jo anava a ajudar el padrí i la mare. El pare ja feia dies que l'havien cridat per anar a la guerra. No anavaa l'escola, encara que quan arribàvem del tros, després de triar les olives, el Sr. Manel ens feiarepàs a tots els nens que anàvema ajudar en les feines del camp a les famílies. A casa es quedaven els dos germans petits amb la padrina.

Un dels dies,des del tros, ja se sentia el soroll dels trets i les bombes. El padrí quasi no va dir res en tot el dia.

En arribar a casa,després del repàs,el vaig trobar al costat del foc, i estava molt trist. Jo li vaig dir:

-Padrí, que no et trobes bé?

Ell em respongué:

-Sí, fillmeu, però si fins ara tot ha esta molt complicat, ara vindran els grans problemes.

Al cap pocs dies les tropes nacionals van entrar al poble. Aquell dia feia molt fred. Ens varen obligar a obrir les finestres i a apujar les persianes. Tot eren crits i cants. A casa meva, i en alguna altra del poble, hi havia molta por ja que ens temíem el pitjor.

El primer dia de festa ens van obligar a fer-la i no vàrem poder anar a collir olives. Jo vaig anar a jugar a futbol, com molts dies fèiem amb els altres nois del poble. Maihavíem tingut problemes ni baralles, tan sols coses petites que aviat estaven oblidades. Aquell dia tot fou diferent. Vingué el Joan de cal Groc i em va escopir tot dient-me:

-Tu no jugues perquè ets un "roig".

Jo no entenia res i vaig marxar plorant cap a casa. En arribar-hi el padrí em digué:

-Què et passa?

Li vaig explicar el que haviapassat al camp de futbol.

Ell em digué:

-Ja et vaig dir que tot es complicaria.

Al cap de pocs dies vingueren els que manaven al poble a buscar el padrí, va tornar de matinada i va estar molts dies al llit ja que estava molt adolorit. Mai ens va explicar el que li va passar.

Amb la mare anàvem acabant de collir les olives; el tiet Pere ens ajudava.

El dia més trist fou aquell que vingueren a buscar la mare, li tallaren els cabells al zero, la feren passejar pel poble mig despullada amb altres dones i la gent les insultava. Quan va tornar a casa estava molt trista, però tot va canviar amb alegria. Teníem una carta del pare. Ens deia que estava bé que havia passat la frontera i que estava refugiat en un poble de França, i que esperava que ens poguéssim reunir amb ell molt aviat.

Quan la primavera començava a fer florir els ametllers, el padrí va dir a la mare:

-Marxa, pren els nens. Nosaltres ens quedem; no podem anar enlloc ja que som molt grans. Vosaltres encara teniu un futur per endavant.

La mare li digué:

-I com marxarem?

El padrí li contestà:

-Tinc un amic que té un cotxe, ja he parlat amb ell i demà al matí a primera hora us vindrà a buscar.

Encara era fosca nit quan trucaren a la porta. Eral'Antoni, l'amic del padrí, que ens venia a buscar. Ens abraçàrem tot plorant al padrí i a la padrina.

Els padrí ens digué:

-No sigueu mai violents. Tot s'ha d'arreglar parlant i penseu que la llibertat és un dret que teniu i que ningú no us la pot prendre.

En aquells moments no ens pensàvem que no tornariem a veure mai més els padrins.

Arribàrem a França i ens trobàrem amb el pare. Per tots nosaltres va començar una nova vida, encara que amb moltes dificultats, però esforçant-nos aconseguírem anar endavant i tenir uns estudis.

Tenien contacte per carta amb els tiets Pere i Ramona. Ells ensanaven informant del que passava al poble, encara que no es podiadir segons quines coses ja queles cartes estaven censurades. Quan trucaven per telèfon, passava el mateix. La censuraa poc a poc no va ser tan estricta, i ens assabentàrem d'altres coses. La més dolorosa, la mort del padrí i al cap de dos mesos, la padrina també ens va deixar. Els tiets es feren càrrec de tot, es cuidaven de la casa i de la terra i tots els anys ens enviaven una part del que produïa la mateixa terra que ells conreaven.

Quan feia quaranta anys que havíem marxat vaig tornar al poble acompanyat de la meva dona i dels dos fills que teníem: la Brigitte i el Jordi. Al cotxe hi portàvem les cendres del pare que feia un any que havia mort. La mare no ens va voler acompanyar ja que no estava gaire bé de salut i ens deia que no podria suportar un viatge tan llarg.

A l'arribar al poble va ser com si el temps no hagués passat a la part vella, però a la part nova no coneixia res, tan sols algunes persones, les més grans. Els tiets eren grans. Ens acolliren tots els dies. El primer que vàrem fer va ser anar a portar les cendres del pare a la finca dela Figuera, aquell tros del que tant ens parlava i del que estava tan enamorat. Allí, al peu del pi que ombravala cabana, les vam deixar.

-Ja sempre estaràs a la teva terra.

Li vaig dir, tot acomiadant-nos d'ell.

Aquells dies al poble anàrem a visitar antics coneguts. Vaig voler anar a veure la Maria de cal Prim. Havien afusellat el seu marit pocs dies després d'acabar la guerra. La Maria era una gran persona, però els odis, les enveges i aquell capítost del poble, afiliat a la Falange, volia que la Maria li complagués en tot, però ella mai es va

deixar intimidar i li va dir que sempre podria anar per la vida amb el cap ben alt. En quedar-se viuda va tenir moltes dificultats econòmiques, emvaigassabentarque els padrins l'ajudaren en el que podien. Avui els seus fills tenen un futur l'un com a pagès i l'altre com a mestre d'escola. Ens abraçàrem tan sols enveure'ns, quantes coses ens volíem explicar, allí en mirar el seu rostre vaig veure reflectit l'esperit d'aquella dona lluitadora i honrada.

Un dia que estaven al bar amb els fills, els tiets i la dona van venir a saludar-nos el Joan de Cal Groc. Jo no li vaig dir res, però ell va insistir fins que li vaig recordar el que em va dir quan érem petits.

-“Si no li feia fàstic, saludar un roig”.

Va marxar sense dir res. El tiet em digué que avui era el secretari comarcal d'un partit d'esquerres.

Els tiets ens explicaren que malgrat havien passat molts anys tot seguia igual, que afusellaren a quatre desgraciats, tancaren a la presó a una vintena de persones, però que els principals responsables de tot avui continuessent els amos. No han buscat la reconciliació, tan sols odis i rancúnies. Els derrotats sempre serem els vençuts. El qui fa quaranta anys no tenien res segueixen sense tenir res.

Al cap de dos dies vaig entregar als tiets uns poders notariais per què es venguessin les terres i la casa, que de tot el que en traguessin un tant per cent era per a ells, i que si ho volien comprar, ells que ho paguessin quani com poguessin. Els vaig dir que l'endemà marxaríem, i que segurament no tornaríem més.

Al marxar, quan arribàrem al turó que hi ha al costat de la carretera, vaig parar el cotxe per mirar el poble per última vegada, i em vaig ficar a plorar. Els fills i la dona baixaren del cotxe i em digueren:

-Pare, perquè plores?

Tan sols els vaig poder dir:

-El vostre padrí no va lluitar per això, ell volia un món més lliure i més igualitari, però tot continua igual. No calien tants morts ni la

guerra. Tan sols espero que vosaltres pugueu veure aquest món que el padrí sempre va somiar.

Abraçats els quatre tornàrem cap al cotxe. Un cop eixugades les llàgrimes emprenguérem el camí que fa anys va ser cap a l'exili i que ara era cap al futur esperantque fos millor.

Ramon Miró

El Riu Corb

En un petit avall, de la Serra del Codony, al terme de Rauric, neix un petit manantial que amb les seves traces i manyes es transformarà amb el riu Corb.

Pel seu camí passa la Cirera i després per Llorac amb direcció a Vallfogona de Riucorb, un poble gran que ja té una mica de història.

Començant pel seu important balneari de Vallfogona que amb les seves aigües sulfuroses es va fer famós per tot Catalunya.

Tot el segle XX va ser punt de trobada de la burgesia catalana que trobava en aquell indret un punt d'esbarjo per poder fugir de l'asfixiant motor que representava la ciutat de Barcelona.

Vallfogona de Riucorb era el bressol no tan sols del riu sinó que a més de la figura que es va fer famosa per aquelles contrades i per les seves obres literàries que van ser l'admiració de tot l'estat Ibèric.

Es tracta ni més ni menys del "Rector de Vallfogona" en Mossèn Garcia que amb els seus ocurrents escrits van crear polèmica dins el cercle universitari.

Seguint el curs del riu Corb, per la vall que porta el seu nom es troba de sobte Guimerà, una joia de l'arquitectura medieval, un poble que és digne d'admirar perquè és únic del seu estil, aquest es va guanyar el nom del "Nou de Copes" per la posició de les cases, una sobre l'altra.

La riuada de Santa Tecla, el 23 de setembre de 1874 va fer estralls a la població civil i al conjunt municipal.

Unes rajoles pegades a la façana donen fe al nivell d'aigua que portava el riu quan va passar el desgraciat succés.

El riu Corb deixa la comarca de la Segarra i entra a la de l'Urgell pel punt conegut com Molí de la Cadena, troba Guimerà i seguidament Ciutadilla, la seva situació la fet dir com la Centinella de la Vall i això perquè damunt la partió aturonada, entre la riera de Boixerons i el riu Corb s'alça el seu castell amb figura esvelta i noble.

Seguint les aigües del Corb trobem Nalec que també aprofita les seves aigües, Sant Martí de Riucorb, el riu se'l fa seu perquè passa acariciant les parets del poble i al mateix temps li dona l'empenta per adreçar-lo direcció a Bellpuig. Mirant la seva trajectòria a la vall se li fa més ample i més planer però ensopega amb el molí de l'Horta, que era el referent per molturar els cereals dels pobles veïns, després diu adeu al poble de Maldà i al seu preciós castell.

El riu corb entra als tèrmens de Vilanova de Bellpuig i Bellpuig, termes de grans dimensions i molt plans el qual el riu perd molt cabal i per aquest motiu desapareix i es transforma en un riu subterrani, tot i això va seguint el curs del seu llit sec i anem a parar al Poal. Segons la tradició antiga el topònim "Poal" vol dir "terra de pous". Les filtracions del riu Corb originen vetes fluvials subterrànies que faciliten l'excavació de pous.

Al final del curs trobem Vilanova de la Barca, a l'extrem nord-oriental de la comarca amb contacte del Segre a l'indret de la seva confluència amb el riu Corb que aflueix per l'esquerra, topant amb el riu Ibèric, on mort.

GERANI

Ha estat un gran encert segons el meu criteri fer aquesta crida als pobles "les garrigues en flor" promogut pel Consell Comarcal.

Veure els carrers dels pobles tan ben guarnits i la creativitat de la gent que han utilitzat coses que tenen a les seves cases per engalanar les façanes els balcons els jardins. El desplegament de joves i grans ha estat espectacular.

Aquesta terra seca on sempre ens falta la pluja ha sabut convertir cada carrer en un veritable jardí. Els joves encara que estiguin fora estudiant o treballant quan se'ls crida allí estan sempre per donar un cop de mà.

La gent de la nostra comarca no solament saben cultivar la terra sinó que quan es posen a fer les coses, siguin les que siguin, com que són de la terra ferma s'atreveixen

amb tot i ho aconsegueixen .

Aquesta participació ha estat molt enriquidora per la col·laboració de tots el participants, s'han escoltat i respectat els criteris, les opinions i entre tots han construït aquest espectacle florit digne d'admiració, com si fossin experts en jardineria.

Mireu quantes coses es poden fer quan es posa il·lusió i ganes, i que sense l'ajuda del veïns seria impossible realitzar .

Felicitats a tots

Teresa Oró

TRENCANT TÒPICS

Ara ja som grans. Quin significat te per a mi fer-nos grans?

Per mi va significar començar una altra etapa de la vida en que per una banda es coneix perquè el nostre cos ha sofert uns canvis, sobre tot en quan a salut, però al mateix temps ens permet gaudir d'activitats que quan encara treballàvem i teníem un horari que complir no podíem.

Vaig sentir un dia que ens havíem pensat? T, enir una pensió i no treballar no podia ser i menys tants anys. Estan molt equivocats, avui tenim tantes feines que sembla estrany.

Fem de cuiners, molts cops per tota la família i que bo que ho troben. Sempre hem de tenir el restaurant obert i el congelador ple, per si de cas.

Fem d'infermers, si els nets o netes no es troben be, cap a casa dels padrins que els amoixaran i cuidaran fins que es trobin be.

Molts cops fem de modistes , escurçant o allargant pantalons o el que sigui, fent i desfent quan es petit o massa gran.

Fent de cangurs quan cal, entretenint els petits, jugant i enfadar-nos també alguna vegada.

També molts cops fent de xofers traslladant-los a les diferents activitats quan se'ls acaba l'horari escolar.

Quan sentim algun mandatari que diu, que com s'allarga l'esperança de vida, l'edat de jubilació també hauria de ser mes tard, Jo penso, què farem?

Treballarem els padrins? I els joves quan es podran integrar en el mon del treball?

Quan sentim cada cop que arriba el dia 25 de cada mes que l'estat s'haurà d'endeutar perquè hi ha pocs diners a la bossa de la Seguretat Social m'indigna de tal manera que els faria callar si pugues.

Si a la nostra generació ens haurien de donar un premi, ja que els canvis que ha sofert la societat, la tecnologia i nosaltres mateixos, no crec que cap mes generació ho hagi passat ni ho passaran mes endavant.

A les persones grans sempre els he tingut un gran respecte. Quan era petita que quasi ningú tenia una pensió, els pobres padrins quan sortia el sol es posaven als recers per estar una mica calents . Molts cops en sentir les seves converses, a vegades no entenia gaire del que parlaven però agraïen que els fessis una estona de companyia, Que hem de tornar a posar els padrins al sol i els pantalons ben apedaçats?

M'agradaria que d'ara en endavant. No ens fessin sentir culpables de buidar la bossa de la Seguretat Social, son ells que l'han buidat.

Ramona Capell

Un engany

Aquest relat és un fragment de la conversa entre dues amigues de joventut. Després de molts anys sense contacte es retroben.

-Ara que tinc la fi del camí a tocar de la mà, mes que mai recordo quan vàrem començar a caminar. Dues nenes de llargues trenes patint per les preocupacions naturals de l'edat. Que estudiarem?, podrem treballar?.. Jo volia ser perruquera, i tu?, Tu volies ser una cantant, tot il·lusions nascudes d'una innocència que es va quedant enrere.

-Ai amiga, els anys que ingrats que han estat, no et vaig fer cas ni a tu ni a la mare. Recordes els consells llençats al fons del pou?, "a l'hora has de ser a casa i vull saber on ets. Tingues compte amb els xicots que tenen la mà molt llarga i tots són iguals". Pobra mare, qui m'havia de dir que ara pensaria en ella i els seus avisos. A tu no t'ha passat? Segur que no, per què sempre has estat una noia diferent, atenta i servicial. Sempre pendent d'atendre a tothom que t'envolta: pares, fills, i sobre tot el teu espòs. Quina enveja sana que t'he tingut tota la vida, quina "sort" vas tenir en saber triar. No hauràs oblidat aquella calorosa tarda de Festa Major oi? Quins nois més eixerits, tan ben vestits i molt guapos; dos Dandis. I nosaltres? Dues bledes desitjant amb el cor que se'ns apropessin per demanar-nos un ball. I del ball a fer-nos un petó. Als pares se'ls veia molt contents. I tu?, la millor amiga. Per què no et vaig convidar a la boda? Et diré la veritat. T'odiava amb tot el cor perquè no et refiaves del meu flamant marit. Els teus consells eren igual als de la mare: "vigila amb ell que totes li agraden, no el perdis de vista i dóna-li tot el que vulgui". I tant que li vaig donar tot el que va voler, li vaig donar dos fills i la meva vida, i no n'hi ha prou? Tu potser no has tingut la bona vida i tots els capritxos que haviam somniat d'adolescents però al contrari que jo, vas escollir un espòs senzill que t'estima; i jo, un home que diu que

m'estima.

Em converteix la vida en una rutina diària sense il·lusió on la companyia és la gran absent. I ara que la malaltia em consumeix, m'ha posat una dona perquè diu que em vol ben atesa.

Ara que ja no tinc por, l'he fet seure vora el llit i agafant-li la mà li he preguntat: "Joan tu m'estimes?", "Clar que t'estimo" em respon. I jo li torno a preguntar, "Joan, contesta'm amb sinceritat. M'estimes?". Ell apropant-se a la meua cara em fa un petó als llavis. "Quants anys fa que no em feies un petó així?, sempre m'has tractat com la dona que viu a la mateixa casa i que t'ha donat fills, perquè té l'obligació com a dona que és. Ni una carícia ni una senzilla paraula a cau d'orella. Entre tu i jo mai hi ha hagut primavera sols nits que glacen els llençols que tu mai escalfes. Matinades amb l'esperança que tot és un mal son i que tu m'abraçaràs i mirant-me als ulls em diràs que m'estimes. Llavors és quan obro els ulls i em retrobo amb la crua realitat. Per tu sóc la Lidia, una dona manot i pesada però que cuina bé. Com si jo no tingués altres qualitats. Mai m'has portat a cap dels teus viatges, com si t'avergonyissis de mi. Mai cap detall. Perquè calles? Tens algo a amagar? Parla, confessa'm si tens una altra dona". Ell baixa el cap i jo insisteixo, "Diga'm la veritat!". Avergonyit em contesta que de fa molts anys es veu amb una altra dona que el fa molt feliç al llit, però que és a mi qui estima perquè sóc la mare dels seus fills i la dona de la seva casa.

No t'imagines malgrat la seva confessió el que m'ha costat dir-li, "aquí s'ha acabat tot. M'has arruïnat els somnis i la vida. Marxa amb la teua amant que no et necessito per a res. No et vull veure més". Si l'haguessis vist, ell, el tot poderós home meu amb llàgrimes als ulls, no es podia creure que les últimes paraules de la seva dona fossin "vés-te'n d'aquí, vull morir sola, no et necessito". Quina preocupació més gran, quina vergonya, com els hi dirà als fills que la seva dona a les portes de la mort, quan una

persona ho perdona tot i tothom, a ell, el seu home, l'ha fet fora de casa?

Teresina Veciana